

Artikel arbeidsmarkt Duitsland

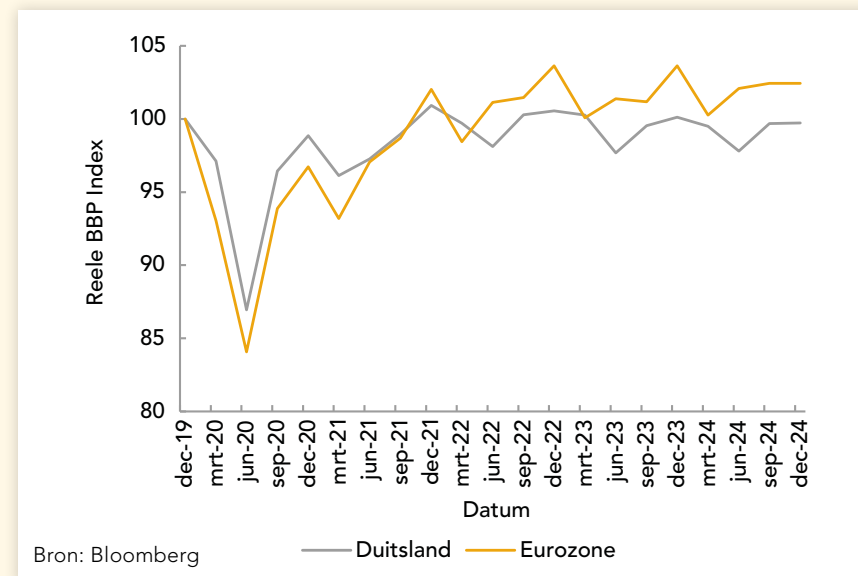
De Duitse arbeidsmarkt, Fachkräftemangel of juist niet?

De berichten over massaontslagen in Duitsland volgden elkaar vorig jaar in rap tempo op. Enkele grote bedrijven kondigden recent ingrijpende banenreducties aan. Zo meldde de in Stuttgart gevestigde auto-toeleverancier [Bosch](#) in november dat het ongeveer 5.550 banen wil schrappen, waarvan 3.800 in Duitsland. In dezelfde maand kondigde industriegigant [ThyssenKrupp](#) aan dat het voor 2030 11.000 staalmedewerkers wil laten gaan, en in december kwam Volkswagen tot een akkoord met zijn vakbond om 35.000 banen op natuurlijke wijze te laten aflopen tot 2030, vanwege de afgenomen vraag naar zijn producten. Deze gevallen staan niet op zichzelf: Volgens [Fortune](#) hebben Duitse Fortune 500-bedrijven in 2024 gezamenlijk al meer dan 60.000 ontslagen aangekondigd.

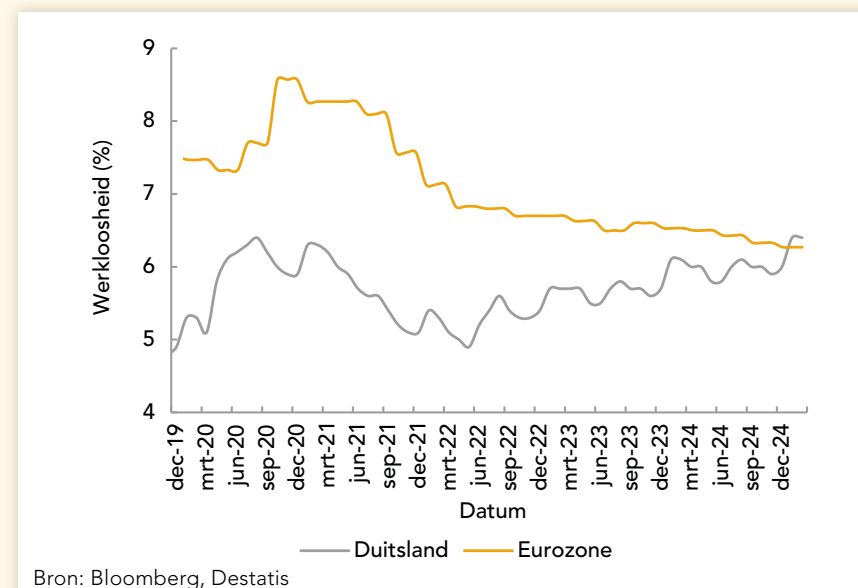
De term "Zieke man van Europa", die in de jaren '50 van de vorige eeuw verwees naar Frankrijk en in de jaren '60 en '70 naar het Verenigd Koninkrijk, lijkt nu te blijven plakken bij onze oosterburen. Dat het Duitsland niet voor de wind gaat, blijkt uit de macrocijfers. Het land heeft nu al twee jaar van economische krimp achter de rug, en blijft daarmee sinds 2023 qua BBP-groei duidelijk achter op de bredere Eurozone.

Wanneer we de bijdrage aan het BBP splitsen per sector, wordt al snel duidelijk dat er onderscheid is tussen de economische groei in de productiegerichte sectoren en die in de dienstensector of de publieke sector. De industriële productie (exclusief de bouwsector) kromp in het vierde kwartaal van 2024 met 7% jaar-op-jaar, en landbouw met 1,9%.

BBP index (100 = 31/12/2019)

Werkloosheid (%)

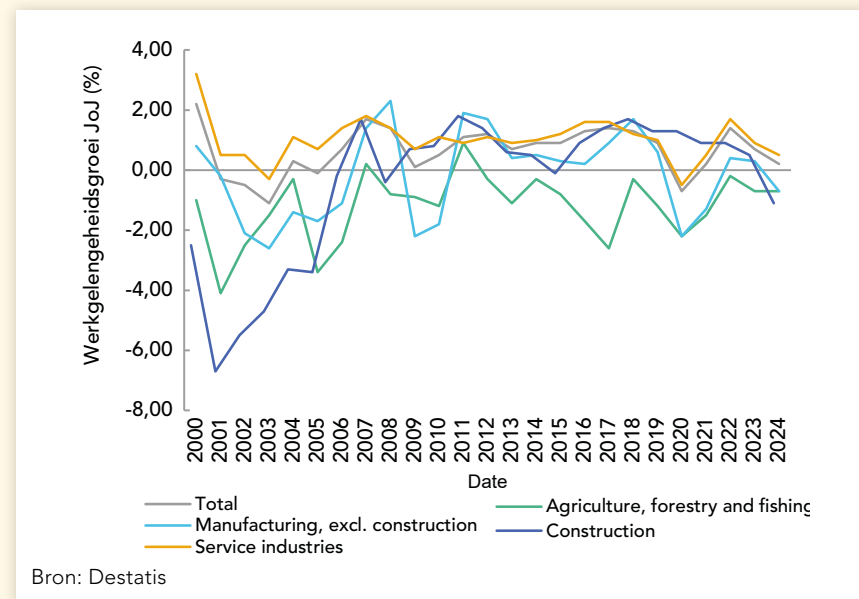
Daarentegen droegen de sectoren publieke administratie en gezondheidszorg respectievelijk 2,5% en 1,9% positief bij aan de BBP-groei¹.

De paradox van de Duitse arbeidsmarkt

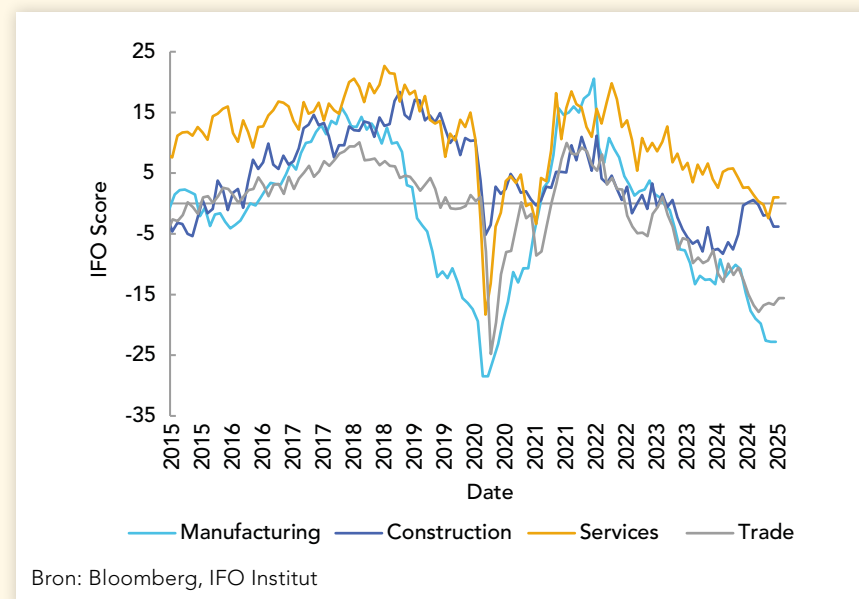
Het zal niet geheel verbazen dat eenzelfde ontwikkeling zich weerspiegelt in de arbeidsmarkt. Volgens de cijfers van [Destatis](#) droeg in 2024 enkel de dienstensector positief bij aan de werkgelegenheidsgroei, terwijl de sectoren landbouw, productie en bouw negatief bijdroegen. Ook blijkt uit gegevens van [Eurostat](#) dat het aantal openstaande vacatures in de sectoren productie en industrie (exclusief bouw) in het vierde kwartaal van 2024 aanzienlijk lager was dan in andere sectoren. Zo is het percentage openstaande posities in de maakindustrie slechts 2%, terwijl de sectoren informatie & communicatie en professionele, wetenschappelijke en technische activiteiten respectievelijk op 4,5% en 5,7% uitkomen.

Ondanks de toename in werkloosheid, is er tegelijkertijd in veel sectoren een duidelijk tekort aan gekwalificeerde krachten (in het Duits Fachkräftemangel), wat een opvallende paradox oplevert. De [Duitse Kamer van Koophandel \(DIHK\)](#) meldt – op basis van een afgenomen enquête bij 23.000 bedrijven – dat 43% van de bedrijven moeite heeft om openstaande functies te vervullen wegens een tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten. Er is sprake van een mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, vooral in technisch-industriële beroepen en in toekomstgerichte sectoren zoals IT, gezondheidszorg en energietechniek. De [IFO werkgelegenheidsbarometer](#) toont een vergelijkbaar verschil tussen diensten en productie.

Werkgelegenheidsgroei JoJ per sector

IFO score per sector

¹ German Federal Statistical Office (via Bloomberg)

Een enquête onder 9.000 bedrijven laat zien dat meer bedrijven van plan zijn om af te schalen qua medewerkers in de maakindustrie dan andersom (negatieve score). Het tegendeel geldt voor de dienstensector. Deze paradox met enerzijds toename van werkloosheid, en anderzijds een tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten wordt door het DIHK bestempeld als een “dubbele groeirem” op de economie.

Impact op economische groei

De huidige problemen op de Duitse arbeidsmarkt onthullen een economisch risico. In macro-economische termen kan de situatie worden beschreven door middel van de Cobb-Douglas-productiefunctie ($Y(L,K) = A * L^a * K^{1-a}$), waarbij productie wordt bepaald door arbeid, kapitaal, en productiviteit. In Duitsland staan momenteel twee van die pijlers onder druk: het arbeidsvolume (L) neemt af door demografische krimp, maar ook door een toename in werkloosheid, waardoor een deel van het arbeidspotentieel niet wordt benut.

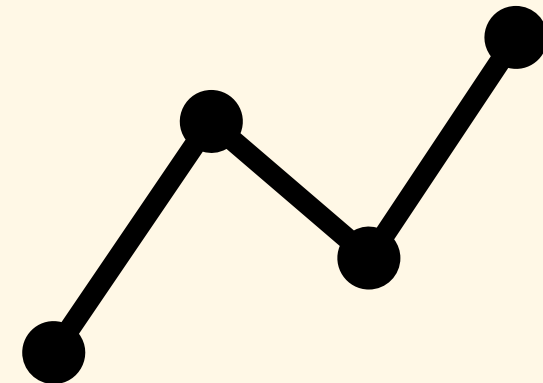
Migratie draagt positief bij aan het arbeidsvolume, en kan de demografische krimp deels compenseren. Tussen 2000 en 2023 zijn er volgens [Destatis](#) gemiddeld 340.000 meer mensen naar Duitsland gekomen, dan er zijn vertrokken. Dit gemiddelde wordt sterk beïnvloed door twee uitzonderlijke uitschieters: in 2015 was er een netto-instroom van 1,1 miljoen mensen als gevolg van de burgeroorlog in Syrië, en in 2022 steeg dit aantal zelfs tot 1,5 miljoen door de oorlog Oekraïne. Het compenseren van de demografische krimp zal dus een flinke uitdaging zijn, aangezien de volumes sterk afhankelijk zijn van externe ontwikkelingen. Daarnaast is het volume niet voldoende. Het [Institut Für Arbeitsmarkt \(IAB\)](#) schat dat er een

jaarlijkse netto instroom van 400.000 migranten nodig is om het arbeidsaanbod tot 2060 op pijl te houden.

Tot slot, stagneert de productiviteitsgroei (A). Volgens [Destatis](#) nam de arbeidsproductiviteit - gemeten als reëel bbp per arbeidsuur - in 2024 met circa 0,1% af, en volgens de [ECB](#) met 0,5%.

Daarmee lijkt, net als begin deze eeuw, Duitsland weer de zieke man van Europa te worden. Dat effect wordt mogelijk nog versterkt doordat Duitsland - zoals we in een [voorgaande blog](#) hebben beschreven - gevoelig is voor importheffingen van de VS, omdat het land een handelstekort met de VS heeft (ze exporteren meer naar de VS dan ze van de VS importeren). Daar staat tegenover dat de verwachte toekomstige Duitse coalitie aanzienlijk wil investeren in infrastructuur en defensie, wat weer gunstig kan gaan uitpakken voor werkgelegenheid en productiviteitsgroei². Naast directe investeringen in de economie is het volgens DIHK van belang om de kloof tussen de vaardigheden van werknemers en de vraag van bedrijven te verkleinen door te investeren in educatie en omscholing. Daarnaast heeft de gehele eurozone belang bij een goed presterend Duitsland, want als de zieke man niest, loopt de rest ook een verkoudheid op.

² In een toekomstige blog zullen we hier verder op in gaan

Q.S.I.

Archimedeslaan 10

3584 BA Utrecht

www.asr.nl

ASR Vermogensbeheer N.V., KVK 30227237 Utrecht

50769_0325